

จุดอ่อนและข้อบกพร่องของระบบการเงินปัจจุบัน และการปฏิรูประบบการเงิน

ระบบการเงินระหว่างประเทศปัจจุบันเป็นระบบที่ใช้อัตราแลกเปลี่ยนคงที่ (Fixed exchange rate) บรรดาประเทศสมาชิกจะกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน ณ เสมอภาค (par value) ของตนกับทองคำและดอลลาร์ สรอ. จะคงไม่ปล่อยให้ อัตราแลกเปลี่ยน เปลี่ยนแปลงออกนอกช่วง (Margin) ที่กำหนดไว้ (ขณะนี้ กำหนดไว้ไม่เกินข้างละ ๒% ของอัตราเสมอภาค) ทำให้ประเทศสมาชิกที่มีปัญหา เรื่องดุลการชำระเงินสามารถแก้ปัญหาของศรัทธาการใ้ชีวิตเงินเชื่อ (finance) ถ้าหากเป็นการขาดดุลอย่างชั่วคราวโดยการใช้เงินสำรองระหว่างประเทศทั้งของ ประเทศตนและเครดิตที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งจากกองทุนการเงิน ทั้งนี้เพื่อ ให้ประเทศนั้นมีเวลาดำเนินการปรับดุลการชำระเงินด้วยมาตรการ ที่นุ่มนวล แต่หาก การขาดดุลความสมดุลนั้นเป็นไปติดต่อกันหรือที่เรียกว่าเป็นการขาดดุลอย่างเรื้อรังจึงยอม ให้มีการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยนได้ (บางคนเรียกระบบนี้ว่า adjustable peg system หรือระบบหมุดปรับที่ได้) จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ประเทศต่าง ๆ ต้องมีทุนสำรองระหว่าง ประเทศเอาไว้จำนวนหนึ่ง ก่อให้เกิดระบบเงินสกุลหลักขึ้น (Key currency system)

เงินตราสกุลหลัก

เนื่องจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) มิได้สร้างเงินตรากลาง หรือกำหนดไว้ว่าจะใช้เงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งเป็นเงินตรากลางที่จะนำมาใช้เป็นเงิน ระหว่างประเทศ (International currency) หรือเอาไว้เป็นทุนสำรอง ด้วยเหตุนี้นานาชาติจึงพยายาม เก็บทุนสำรองเป็นเงินตราสกุลที่ตนเชื่อมั่นว่าจะมีก่า มั่นคงมากที่สุดใ้ในปัจจุบันได้แก่เงินดอลลาร์ สรอ. นั่นเอง

การที่ประเทศต่าง ๆ พากันนิยมยึดถือเอาเงินดอลลาร์ สรอ. เป็นทุนสำรอง

มีสาเหตุหลายประการ คือ สหรัฐอเมริกามีทองคำหนักหลังคอลลาร์อยู่เป็นจำนวนมาก และยินยอมรับแลกเงินคอลลาร์เป็นทองคำจากทางการของประเทศต่าง ๆ ได้ทุกขณะ หรือยินดีรับซื้อและขายทองคำในอัตรา ๑ หน่วยเอาทองคำ ๓๕ คอลลาร์ ฉะนั้นเงินคอลลาร์จึงมีฐานะเทียบเท่าทองคำ จนมีคำเรียกขานกันว่า "คอลลาร์ก็คือทองคำ" นั้นเอง นอกจากสหรัฐฯ จะมีทองคำหนักอยู่แล้ว สหรัฐฯ ยังเป็นประเทศที่มีพลังทางเศรษฐกิจที่มั่นคงที่สุดในโลก โดยเฉพาะในระยะหลังสงครามครั้งที่ ๒ ประกอบกับระบบการเงินที่ได้จัดตั้งขึ้นจากการประชุมตกลงกันที่เมือง Bretton Woods มลรัฐ New Hampshire เดือนกรกฎาคม ปีพ.ศ. ๒๔๘๗ นั้นให้ความสำคัญกับคอลลาร์เป็นพิเศษเพราะส่วนใหญ่เป็นไปตามแผนการของนาย Harry White หัวหน้าผู้แทนของสหรัฐอเมริกา เงินคอลลาร์ซึ่งเป็นเงินของประเทศ (National currency) จึงเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง และถูกนำมาใช้เป็นเงินตราระหว่างประเทศ (International currency) เก็บไว้เป็นทุนสำรองระหว่างประเทศหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ เงินคอลลาร์ สวอ. ได้กลายเป็นเงินตราสกุลหลักของระบบการเงินระหว่างประเทศตามข้อตกลงที่เมือง Bretton Woods บางครั้งจึงเรียกระบบการเงินระหว่างประเทศที่ได้จัดตั้งขึ้นมาว่า เป็นเงินระบบมาตรฐานคอลลาร์ (Dollar Standard)

เราอาจให้ความหมายของคำว่า "เงินตราสกุลหลัก" ได้ ๓ ประการด้วยกันคือ

๑. เงินตราสกุลหลักหมายถึงเงินตราที่นิยมใช้กันเพื่อธุรกรรม (Transactions) ต่าง ๆ ระหว่างประเทศ คือทั้งทางด้านการค้า การเงิน และการลงทุนต่าง ๆ หรืออาจกล่าวได้ว่า เงินตราสกุลหลักเป็นเงินตราที่ใช้ในการชำระค่าสินค้าและบริการ หรือใช้ชำระหนี้สินที่ต่อกันระหว่างประเทศ
๒. เงินตราสกุลหลักเป็นเงินตราที่ประเทศต่าง ๆ ถือหรือเก็บเอาไว้เป็นเงินสำรองระหว่างประเทศ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เงินตราสกุลหลักเป็นสินทรัพย์สำรองระหว่างประเทศ (International Reserve Asset) ชนิดหนึ่ง

เพียงแต่ว่าเงินตราสกุลหลักเป็นสินทรัพย์สำรองที่อยู่ในรูปของเงินตรา แทนที่จะอยู่ในรูปของทองคำหรือสิทธิพิเศษถอนเงิน (SDR)

๓. เงินตราสกุลหลักหมายถึงเงินตราที่ประเทศต่าง ๆ ถือเอาเป็นมาตรฐานในการกำหนดค่าของเงินตราของตน ซึ่งเรียกว่า "การกำหนดค่าเสมอภาค" (Par Value) และเมื่อประเทศใดได้กำหนดค่าเสมอภาคของตนขึ้นแล้ว มีพันธะหรือหน้าที่ที่จะคอยควบคุมและแทรกแซง เพื่อรักษาค่าเสมอภาคของเงินตราสกุลของตนเมื่อเทียบกับเงินตราสกุลหลักมิให้เปลี่ยนแปลงไปเกินกว่าขอบเขตที่กำหนดไว้ (เกินกว่า Margin ที่กำหนดไว้)

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า เงินตราทุกสกุลมีอาจถือเป็นเงินตราสกุลหลักทั้งหมดได้ จะเป็นใดแต่เพียงบางสกุลเท่านั้น การที่เงินตราสกุลใดสกุลหนึ่งจะมีฐานะเป็นเงินตราสกุลหลักได้จำเป็นต้องอาศัยเงื่อนไขอย่างน้อยต่อไปนี้

๑. ประเทศที่เป็นเจ้าของเงินตราสกุลหลักจำเป็นต้องมีฐานะเป็นผู้นำทั้งในด้านการค้า และการเงินระหว่างประเทศ ก็จะต้องมีการค้าที่กว้างขวางขยายตัวออกไปทั่วโลก พร้อมกับกัมภีร์กิจการทางด้านการธนาคาร และการลงทุนต้องขยายตัวออกไปด้วย

005811

๒. เงินตราสกุลหลักต้องมีเสถียรภาพมั่นคง คือมีค่าหรืออำนาจซื้อ (Purchasing Power) คงที่เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับเงินตราสกุลอื่น ๆ ที่มีค่านี้น้ำที่ หรืออยู่ในฐานะเป็นเงินตราสกุลหลัก

๓. เงินตราสกุลหลักต้องเป็นเงินตราที่ประเทศผู้ถือเงินตรานั้นมีความไว้วางใจหรือเชื่อมั่น (Confidence) ได้ว่าไม่ว่าในขณะใดขณะหนึ่งคนสามารถที่จะแลกเปลี่ยนเงินตราสกุลนั้นไปเป็นเงินตราสกุลอื่น ๆ หรือสินทรัพย์อย่างอื่นได้อย่างเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือทองคำในอัตราที่มั่นคงและแน่นอน ไม่เปลี่ยนแปลงขึ้นลงมากเกินไปนัก

๔. ประเทศที่เป็นเจ้าของเงินตราสกุลหลักจำเป็นต้องทำหน้าที่ชดเชยกันในตัวเองอยู่ สองประการใหม่มีความสอดคล้องกันมากที่สุดเท่าที่จะกระทำได้นั้นคือการให้ทุนสำรองหรือ สภาพคล่อง (Liquidity) ระหว่างประเทศใหม่จำนวนเพียงพอประการหนึ่ง และจะต้อง พยายามรักษาความเชื่อมั่นของประเทศต่าง ๆ ที่มีต่อเงินตราสกุลของตนให้คงมีอยู่ตลอดไปอีก ประการหนึ่ง กล่าวคือทางด้านการสภาพคล่องประเทศเจ้าของเงินตราจำเป็นต้องยอมรับภาระการ ชาติคูลินคูลการชำระเงิน ซึ่งทำให้เงินตราของตนไหลออกนอกประเทศไปสู่ประเทศอื่น ๆ เท่ากับ เป็นการเพิ่มสภาพคล่อง (Liquidity) ระหว่างประเทศใหม่เพิ่มมากขึ้น แต่ทว่าในขณะเดียวกันหากประเทศของตนชาติคูลินคูลการชำระเงินเป็นจำนวนมาก และติดต่อกันเป็นระยะเวลา นานเกินไป ย่อมทำให้ความเชื่อมั่นในค่าของเงินตราสกุลของตนลดน้อยลง เป็นลำดับจะเห็นได้ว่าหน้าที่ ทั้ง ๒ ประการนี้ชดเชยกันเองอยู่ตลอดเวลา

จุดอ่อนและข้อบกพร่องของระบบการเงินระหว่างประเทศปัจจุบัน

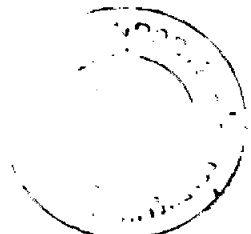
ตั้งแต่ปลายสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน การค้าระหว่างประเทศขยายตัว เป็นอย่างมาก มีเสรีภาพทางการค้า และแลกเปลี่ยนเงินเพิ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามมีเหตุ การณ์บางอย่างที่แสดงให้เห็นว่าระบบการเงินระหว่างประเทศที่เป็นอยู่ในขณะนี้ยังมีข้อบกพร่อง และปัญหาอยู่ เช่น

๑. มีการลดค่าเงินดอลลาร์ สรอ. ลงถึง ๒ ครั้ง ค่าของดอลลาร์ สรอ. ต้องผันผวน อยู่ตลอดเวลาและมีการแก่งกำไว้ในค่าของเงินดอลลาร์ สรอ. อยู่อย่างไม่หยุดยั้ง
๒. สหรัฐอเมริกาประกาศยกเลิกการรับแลกเปลี่ยนเงินดอลลาร์ สรอ. เป็นทองคำ ตั้งแต่วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๑๔
๓. มีการแบ่งตลาดทองคำออกเป็นสองตลาด คือตลาดทางการกับตลาดเสรีของเอกชน ซึ่งการแบ่งตลาดทองคำเป็นสองตลาดที่มีราคาแตกต่างกันมากเช่นนี้ ถึงแม้จะเป็นวิธีที่แก้ปัญหา การแก่งกำไรทองคำในระยะสั้น ๆ แต่ก็เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ว่าทำให้เกิดตลาดทองคำซึ่งเป็นการ ผิดปกติหรือผิดธรรมชาติและยังไม่แก้ปัญหาเกี่ยวกับราคาทองคำที่ถาวร เพราะการที่ประเทศ ต่าง ๆ ถือทองคำเป็นเงินสำรองระหว่างประเทศที่สำคัญทำให้ตลาดทองคำหมายถึงกันว่าในที่สุดทาง การคงต้องใช้วิธีเพิ่มราคาทองคำของทางการขึ้นให้ใกล้เคียงกับราคาทองคำในตลาดเสรี เพื่อให้ระบบทองคำที่มี ๒ ราคาสิ้นสุดลงในสถานการณ์เช่นนี้การแก่งกำไรจึงยังคงเกิดขึ้นได้เสมอ

๔. มีการลดค่าเงินปอนด์สเตอร์ลิงลงถึงสามครั้ง และขณะนี้ยังคงลอยตัวอยู่
๕. มีการเพิ่มค่าเงินมาร์คถึง๓ครั้งและขณะนี้ยังคงลอยตัวอยู่กับเงินตราสกุลสำคัญ ๆ ของยุโรปอีก ๓ สกุล (ส่วนใหญ่เป็นเงินตราของประเทศในทิวเขายุโรป) สำหรับแฟรงคฝรั่งเศสซึ่งรวมลอยตัวอยู่ภายในนั้น ในภายหลังได้แยกลอยตัวออกเป็นอิสระ
๖. เงินเยนของญี่ปุ่นเพิ่มการลอยละ ๑๖.๘๘ และขณะนี้ลอยตัวอยู่
๗. เงินลีร์อิตาลี และสวัสแครงก็ยังคงลอยตัวอยู่ในขณะนี้
๘. เงินบาทของไทยลดค่าลงเมื่อเทียบกับทองคำรวม ๒ ครั้ง ในอัตราส่วนประมาณร้อยละ ๑๘ และเพิ่มค่า ๑ ครั้ง ในอัตราร้อยละ ๘

เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนี้ โดยเฉพาะในระยะนับแต่ปลายปี ๒๕๑๐ เป็นต้นมา ทำให้ระบบการเงินที่ใช้อยู่มีลักษณะแตกต่างไปจากระบบ Bretton Woods หรือ Par Value มาก เพราะอาจกล่าวได้ว่าระบบปัจจุบันเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนลอยแบบจำกัดแบบหนึ่งก็ได้ เพราะในขณะนี้อาจถือได้คอลดาร์สรอ. ลอยตัวอยู่ เนื่องจากรัฐบาลสหรัฐฯ มิได้ปรับแลกเปลี่ยนคอลดาร์ สรอ. เป็นทองคำเหมือนแต่ก่อน และมีการจับกลุ่มรักษอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ระหว่างกัน แต่ลอยเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่นหรือเงินตราสกุลอื่น เงินตราสำคัญบางสกุล เช่น ปอนด์สเตอร์ลิง เยน ลีร์ แฟรงคฝรั่งเศส แฟรงคสวิส คอลดาร์ออสเตรเลีย และคอลดาร์นิวซีแลนด์ ก็ลอยตัวเป็นอิสระโดยไม่โยงกับเงินตราสกุลใดหรือกลุ่มประเทศใด การที่เกิดความยุ่งเหยิงขึ้นในระบบการเงินระหว่างประเทศ เช่นนี้อาจมีสาเหตุสำคัญที่เกิดจากความบกพร่องขั้นพื้นฐานของระบบโลสรูปดังนี้คือ

๑. ปัญหาเกี่ยวกับการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ (The adjustment problem)
๒. ปัญหาเกี่ยวกับเงินตราสกุลหลัก ซึ่งแยกพิจารณาได้เป็นเรื่องเกี่ยวกับ

สภาพคล่อง ระหว่างประเทศ (The Liquidity problem) และความเชื่อมั่น
ในเงินสกุลหลัก (The confidence problem)

(๑) ปัญหาการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ (The adjustment problem)
ระบบการเงินระหว่างประเทศปัจจุบันขาดเกราะกบฏในการปรับดุลการชำระเงินที่เข้มงวด
กวดขัน ซึ่งทำให้ดุลการชำระเงินโดยเฉพาะของประเทศสำคัญ ๆ มีทางที่ขาดดุลหรือ
เกินดุลได้เป็นจำนวนมากและเป็นเวลานาน อันเป็นสาเหตุสำคัญของการโยกย้าย
เงินทุนเพื่อการเก็งกำไร และบางครั้งอาจจำเป็นต้องเพิ่มค่าหรือลดค่าของเงิน
หรือลอยตัว

ระบบกองทุนการเงินแม้ว่าจะจะเป็นระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่ก็ตามก็ยังยอม
ให้เปลี่ยนแปลงเปลี่ยนแปลงไปบ้างเหมือนกันเป็นครั้งคราว ก็กองทุนการเงินจะยินยอม
หรืออนุญาตให้เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเกิดการขาดดุลที่เรื้อรังหรือติดต่อกันเป็นระยะเวลาหลายปี
บางครั้งจึงเรียกระบบนี้ว่า "adjustable peg" ในระบบนี้จะไม่ยอมให้มีการเปลี่ยนแปลง
อัตราแลกเปลี่ยนที่ละเอียดละออนในตลาดความสภาพหรือสถานการณ์ของดุลการชำระเงิน
เพื่อการแก้ไขให้ดุลการชำระเงินเข้าสู่ดุลยภาพ แต่ทว่าเป็นการคอยให้เกิดการขาดดุล
จำนวนมากหรือขนาดใหญ่เสียก่อนแล้วจึงแก้ไข จึงเป็นสาเหตุให้เมื่อจำเป็นต้องลดหรือ
เพิ่มอัตราแลกเปลี่ยนแต่ละคราวต้องกระทำครั้งละมาก ๆ จนอาจก่อให้เกิดวิกฤตการณ์
ทางการเงินระหว่างประเทศได้ และได้เคยเกิดขึ้นมาแล้วหลายครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
เมื่อเกิดขึ้นกับเงินตราสกุลสำคัญ ๆ เช่น เงินปอนด์ แร้งค์ หรือมาร์ค

สำหรับในระยะก่อนที่จะปรับอัตราแลกเปลี่ยนเสมอภาค ประเทศที่ประสบ
ปัญหาดุลการชำระเงินไม่สมดุล ต้องดำเนินมาตรการที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อชดเชยการ
ขาดดุลและในขณะเดียวกันหาทางปรับตัวเข้าสู่สภาพสมดุล ในทางปฏิบัติปรากฏว่า
ภาระในการปรับดุลการชำระเงินส่วนใหญ่ตกอยู่กับประเทศที่ขาดดุล เพราะมีปัญหา
เรื่องความพอเพียงของเงินสำรองระหว่างประเทศ จึงต้องดำเนินมาตรการปรับตั้ง
ระดับราคาและรายได้ให้ต่ำลง เป็นการหลีกเลี่ยงไม่พ่นขอบกพรองหรือจุดอ่อนของระบบ

มาตรการทองคำที่ทำการปรับลดการชำระเงิน กระทบผ่านระดับรายได้ เพราะการลดระดับราคาแต่เพียงอย่างเดียวกระทำโดยยาก โดยทั่วไปแล้วระดับราคามักจะคงที่ โดยเฉพาะค่าจ้าง ดังนั้นเมื่อต้องลดระดับการลงทุนและการบริโภค รายได้จึงมักจะลดลงแทนระดับราคา จึงเป็นการระหนกอย่างยิ่ง เพราะประเทศทั้งหลายขอมมีนโยบายที่จะเพิ่มรายได้และการมีงานทำ ซึ่งเท่ากับว่าถ้าหากประเทศต้องการที่จะรักษาพฤติกรรมการชำระเงินให้สมดุลหรือให้เขาสู่ดุลยภาพ ก็จำเป็นต้องเสียสละความเจริญของเศรษฐกิจภายในประเทศ อนึ่ง ถึงแม้การปรับอัตราแลกเปลี่ยนเสมอภาคจะกระทำใดแต่ในระยะก่อน ๆ ประเทศต่าง ๆ มักไม่นิยมกระทำกัน เพราะการเปลี่ยนอัตราเสมอภาคเป็นปัญหาทางการเมืองที่สำคัญประการหนึ่ง ถือกันว่าเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของประเทศ และเป็นเครื่องชี้ความสามารถในการดำเนินนโยบายทางเศรษฐกิจของประเทศ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลต่าง ๆ มักดำรงอัตราแลกเปลี่ยนไว้ให้คงที่นานที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ จึงทำให้ต้องดำเนินมาตรการกักตุนทองคำและเงินตราอย่างมิดชิด และรุนแรง และเมื่อมาตรการดังกล่าวนี้ไม่ไดผล ก็มักใช้วิธีปรับอัตราแลกเปลี่ยนเสมอภาค ซึ่งก็มักต้องทำมากครั้งแล้ว และยังมีการเก็งกำไรเกิดขึ้นอยู่ การปรับอัตราแลกเปลี่ยนอาจต้องทำมากยิ่งขึ้นเพื่อป้องกันมิให้การเก็งกำไรเกิดขึ้นต่อไปอีก ปัญหาเกี่ยวกับการเก็งกำไรในค่าของเงินซึ่งทำให้ระบบการเงินระหว่างประเทศขาดเสถียรภาพ จึงมักเกิดขึ้นได้เสมอในระบบปัจจุบัน โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องเงินสกุลสำคัญ เพราะเมื่อประเทศใดเกิดการขาดดุลในดุลการชำระเงินติดต่อกันไปเวลานาน ทำให้บรรดานักเก็งกำไรเงินตราต่างประเทศทั้งหลายพากันคาดคะเนว่าต่อไปอาจมีการลดค่าเงินตราสกุลนั้น พวกนักเก็งกำไรจะรีบเปลี่ยนเงินตราประเทศนั้นที่ตนถืออยู่หรือที่มีอยู่นั้น ไปเป็นเงินตราสกุลอื่นที่ตนเห็นว่ามีความมั่นคงต่อไป หรือเงินตราของประเทศที่มีดุลการชำระเงินที่เกินดุล การกระทำเช่นนี้ยังทำให้ดุลการชำระเงินของประเทศที่ขาดดุลอยู่นั้นขาดดุลหนักขึ้นไปอีก จนในที่สุดต้องลดค่าของเงินสกุลนั้นจริง ๆ การเก็งกำไรเงินตราต่างประเทศเช่นนี้ ทำให้ดุลยภาพของดุลการชำระเงินกลอนแคลนยิ่งขึ้น และในระบบนี้การเก็งกำไรเงินตราต่างประเทศเกิดขึ้นมาครั้ง เนื่องจากว่า การเก็งกำไรเกือบจะไม่มีความเสี่ยงเลย

เพราะถ้าหากว่าไม่มีการลดค่าของเงินตามที่คาดกันเอาไว้ นักเก็งกำไรก็เพียงแค่ว่า
 ชาติหนึ่งเกี่ยวกับค่าบริการแลกเปลี่ยนเท่านั้น ทั้งนี้เพราะรัฐบาลมีพันธะต้องรักษาอัตรา
 แลกเปลี่ยนในตลาดให้อยู่ภายในขอบเขตรอบ ๆ อัตราเสมอภาค แต่ตามที่มีการลดค่า
 ของเงินจริง ๆ ตามที่คาดคะเนไว้ถ้าไรก็จะเกิดขึ้นมาก ซึ่งตรงกันข้ามกับระบบอัตรา
 แลกเปลี่ยนที่ลอยโดยเสรี การเก็งกำไรเงินตราต่างประเทศมีเกิดขึ้นบ้างเหมือนกัน
 แต่การเปลี่ยนในอัตราแลกเปลี่ยนนั้นทำให้กำไรที่ไต่รับมีไม่สูงมาก เพราะตลาดปรับ
 อัตราแลกเปลี่ยนให้เปลี่ยนไปอย่างสอดคล้องกับอุปสงค์และอุปทานของเงินตราต่างประเทศ
 ตลอดเวลา

การเลิกใช้ระบบมาตราทองคำทำให้ระบบการเงินชาควินัยทางด้านการปรับค
 การชำระเงินระหว่างประเทศ และขาดเครื่องกลไกที่จะทำให้การปรับคการชำระเงิน
 ให้เข้าสู่ดุลยภาพได้ทันที ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลของบางประเทศยังปล่อยให้เหตุผล
 ทางการเมือง เข้ามามีบทบาทครอบงำนโยบายที่เหมาะสมกับคการชำระเงินด้วยการเข้า
 ไปแทรกแซงในตลาดเงินตราต่างประเทศ เพื่อพยายามรักษาภาของเงินของตนไว้ และ
 ใช้ระบบการจัดการเงินตราภายในประเทศซึ่งทำให้การใช้จ่ายทั้งที่เป็นของรัฐบาลและ
 เอกชน และภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศสอดคล้องกันกับภาวะการชำระเงิน
 กับต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนาจำเป็นต้องใช้มาตรการ
 ภายในประเทศทางด้านการเงินและนโยบายการคลังระดมการสะสมทุนเพื่อใช้
 ในการพัฒนาประเทศเป็นเรื่องแรก ประเทศที่กำลังพัฒนาไม่สามารถใช้มาตรการ
 นโยบายการเงินและการคลังเพื่อรักษาอัตราแลกเปลี่ยนให้สมดุลย์ ในที่สุดประเทศ
 ที่กำลังพัฒนาจำเป็นต้องใช้มาตรการควบคุมการปริวรรตเงินตราและสินค้าเขา แต่
 ยังคงรักษาอัตราแลกเปลี่ยนที่สูงเกินไปเอาไว้ แม้แต่ประเทศที่เป็นเจ้าของเงินสกุลหลัก
 ก็ประสบปัญหาเกี่ยวกับการปรับเข้าสู่ดุลยภาพเช่นกัน โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา
 เพราะถ้าหากสหรัฐอเมริกาลดอัตราแลกเปลี่ยน ก็จะทำให้ประเทศต่าง ๆ พากันขาด
 ความเชื่อถือในเงินดอลลาร์อันเป็นเงินสกุลหลัก ประเทศต่าง ๆ จะพากันนำเงิน
 ดอลลาร์มาแลกคืนให้สหรัฐอเมริกา และในที่สุดระบบเงินสกุลหลักก็จะล้มเหลว

เมื่อเป็นเช่นนี้เท่ากับว่าสหรัฐฯ ไม่อาจลดค่าของเงินดอลลาร์ได้ทั้ง ๆ ที่ดุลการ
ชำระเงินของคนเสียเปรียบ ก็จำเป็นอยู่เองที่ต้องพยายามดำเนินนโยบายการเงิน
และการคลังด้วยความระมัดระวังว่าจะไม่ทำให้ขาดดุลการชำระเงินมากขึ้น แทนที่จะ
ดำเนินการเพื่อขยายเศรษฐกิจภายในประเทศให้เต็มที่

(๒) ปัญหาเกี่ยวกับเงินสกุลหลัก การไหลเงินตราของบางประเทศเป็น
เงินสำรองระหว่างประเทศ เพื่อเสริมปริมาณทองคำสำรองที่มีอยู่เพื่อให้ปริมาณสินทรัพย์
สำรองระหว่างประเทศมีเพียงพอกับความต้องการทางด้านการค้าและการชำระเงิน
ระหว่างประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่มั่นคงของระบบนี้มาตั้งแต่เริ่มแรก ซึ่งจะแยก
พิจารณาเป็น ๒ ประเด็นดังนี้

ก. ปัญหาเรื่องความเชื่อมั่นในเงินสกุลหลัก (The confidence
problem) เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกลไกกับปัญหาเงินสำรองระหว่างประเทศ
กล่าวคือ เมื่อใดก็ตามที่ประเทศที่เป็นเจ้าของเงินตราสกุลหลักเหล่านี้ เช่น สหรัฐอเมริกา
หรืออังกฤษ มีดุลการชำระเงินขาดดุลอย่างเรื้อรังมากและนานเกินไป ประเทศที่สะสม
เงินตราสกุลหลักเหล่านี้ เช่น คอลดาร์ สรอ. หรือปอนด์สเตอร์ลิงไว้มากย่อมเกิด
ความไม่ไว้วางใจในค่าของเงินตราของประเทศดังกล่าว ประเทศผู้เก็บเงินทุนสำรอง
เกิดความหวาดกลัวว่าประเทศเจ้าของเงินตรานั้นจะลดค่าเงินตราสกุลนั้นเมื่อเทียบกับ
ทองคำจึงหาทางสับเปลี่ยนการถือเงินจากสกุลหนึ่งไปเป็นอีกสกุลหนึ่งทันที ซึ่งเป็น
สาเหตุที่ทำให้เกิดความจำเป็นที่ต้องลดค่าของเงิน และเพิ่มค่าของเงินสกุลที่เกี่ยวข้อง
ก่อนที่สถานการณ์ทางเศรษฐกิจจะเรื้อรังให้เกิดขึ้นจริง ๆ ดังจะเห็นว่าในสมัยที่
สหรัฐอเมริกาขยับแลกดอลลาร์ สรอ. เป็นทองคำนั้น การขอแลกเปลี่ยนดอลลาร์เป็น
ทองคำเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เมื่อเกิดความสงสัยหรือหวาดระแวงในความมั่นคงของ
ดอลลาร์ สรอ. และบางครั้งเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จนในที่สุดทำให้สหรัฐอเมริกา
ต้องเลิกขยับแลกดอลลาร์ สรอ. เป็นทองคำ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๑๔
หลังจากที่ยอมปฏิบัติตามสนธิสัญญานั้นตลอดมานับแต่เดือนมกราคม ๒๕๑๓/๓ เนื่องจากว่า

ทองคำสำรองในมือใคร่รอบหรือเหลือน้อยลงกว่าดอลลาร์ สรอ. ในรูปสินทรัพย์ระยะสั้น ที่มีอยู่ในมือของต่างประเทศหลายเท่า การเคลื่อนย้ายและสับเปลี่ยนเงินตราจากสกุลหนึ่ง ไปอีกสกุลหนึ่งนั้นทำให้ประเทศที่มีเงินสกุลแข็งต้องวางมาตรการ ปกป้องกันมิให้สินทรัพย์ไหลเข้าประเทศ เพราะไม่ต้องการ เสื่อมสภาพในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจในประเทศ ในขณะที่เกี่ยวกับประเทศที่มีเงินสกุลอ่อนต้องหาทางดึงดูดเงินตราต่างประเทศหรือหา มาตรการปกป้องกันมิให้เงินไหลออกนอกประเทศด้วยการใช้นโยบายดอกเบี้ยสูง เพื่อมิให้ การชำระเงินอ่อนแปลงต่อไปอีก ซึ่งบางครั้งอาจไม่สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจ ภายในประเทศในขณะนั้นก็เป็นได้

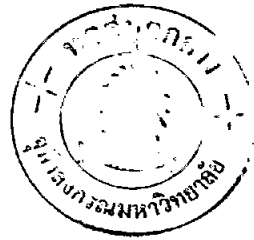
การขาดความเชื่อมั่นในเงินสกุลหลัก เป็นการทำลายระบบเงินสกุลหลักเอง ในตัว ทั้งนี้เมื่อประเทศต่าง ๆ ขาดความเชื่อถือในเงินตราสกุลหลักนั้น ก็จะพากัน เอาเงินตราสกุลนั้น ๆ ไปคืนหรือขอแลกเปลี่ยนเป็นทองคำหรือแลกเปลี่ยนเป็นเงินตรา สกุลอื่นที่ตนเชื่อมั่นมากกว่าและคาดว่าจะมีค่านับคงมากกว่า ทำให้เงินตราสกุลนั้นไม่ สามารถจะเป็นเงินสกุลหลักให้อีกต่อไป การถือเงินสำรองระหว่างประเทศจึงกระจาย ออกไปมากสกุลยิ่งขึ้นและเมื่อเงินสกุลหลักลดค่าลงประเทศต่าง ๆ จะพากันลดอัตรา แลกเปลี่ยนของตนลงตามไปควบเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดวิกฤติการณ์ทางการเงิน ระหว่างประเทศและไม่มีเสถียรภาพทางการค้าระหว่างประเทศ

๖. ปัญหาเรื่องสภาพคล่องระหว่างประเทศ (The liquidity problem) สภาพการภาของโลกภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้ขยายตัวไปอย่างมาก ทำให้ปริมาณสินทรัพย์สำรองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะทองคำที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับความ ต้องการ จึงได้มีการถือและเก็บเอาเงินสกุลหลักและเงินตราสกุลอื่น ๆ ไว้เป็น เงินสำรองระหว่างประเทศควบ เป็นที่น่าสังเกตว่าประเทศที่เงินตราของตนถูกใช้ เป็นเงินสำรองระหว่างประเทศหรือเป็นเงินสกุลหลักต้องปล่อยให้บุคลากรชำระเงินของ ตนขาดดุล เงินตราของประเทศนั้นจึงจะไหลออกนอกประเทศไปสู่ประเทศอื่นที่ต้องการ เก็บเอาเงินสกุลนั้น ๆ ไว้เป็นเงินสำรองระหว่างประเทศร่วมกับสินทรัพย์สำรองระหว่าง ประเทศอื่น ๆ แต่ถ้ามืดใดประเทศเจ้าของเงินสำรองระหว่างประเทศปล่อยให้

บุคลากรชำระเงินของธนาคารคุณยาวนานเกินไปและเป็นจำนวนมาก ก็มักเกิดปัญหาในเรื่องการโยกย้ายเงินเพื่อการเก็บกำไรดังกล่าวแล้วคือประเทศผู้เก็บเงินสำรองจะไม่ยอมเก็บเงินสกุลนั้นไว้มากกว่าจำนวนหนึ่ง ต่างกลัวว่าในสถานการณ์เช่นนั้นประเทศผู้เป็นเจ้าของเงินตราสกุลหลักอาจลดค่าของเงินตราหรือเพิ่มค่าทองคำก็ได้ จึงพากันรับแลกเปลี่ยนเป็นทองคำหรือเงินสกุลอื่น ๆ ที่ตนเห็นว่าดีกว่าหรือเงินตราของประเทศที่มีบุคลากรชำระเกินดุลแพน ในทางตรงข้าม หากว่าประเทศเจ้าของเงินตราสกุลหลักเหล่านี้ดำเนินนโยบายให้บุคลากรชำระเงินของคนเกินดุลอยู่เสมอ ระบบการเงินของโลกก็จะขาดแคลนเงินตราสำรองสำหรับใช้ในการค้า และการชำระเงินของโลก อันเป็นอุปสรรคต่อความเจริญก้าวหน้า และการขยายตัวทางเศรษฐกิจ ซึ่งก็เกิดการขาดแคลนดอลลาร์ สรอ. มาครั้งหนึ่งแล้ว เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติลงใหม่ ๆ

การใช้เงินตราหลายสกุลเป็นเงินสำรองระหว่างประเทศทำให้ระบบการเงินระหว่างประเทศมีความอ่อนไหวมากขึ้น เพราะโอกาสที่จะมีการโยกย้ายสับเปลี่ยนจากเงินสกุลหนึ่งไปเป็นอีกสกุลหนึ่งจะเกิดขึ้นโดยอยู่เสมอ เพราะเศรษฐกิจของประเทศเจ้าของเงินเหล่านี้ผันผวนไปมาตลอดเวลาอย่างไม่สอดคล้องกัน เมื่อปลายปี ๒๕๑๒ ประเทศสมาชิกของกองทุนการเงินโลกตกลงกันเพื่อแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศด้วยการสร้างสิทธิชำระระหว่างประเทศชนิดใหม่ขึ้นในรูป "สิทธิพิเศษถอนเงิน" หรือ Special Drawing Rights เพื่อให้เสริมเงินสำรองระหว่างประเทศที่มีอยู่แล้วให้มีจำนวนเพียงพอและพอเหมาะกับความจำเป็นที่จะใช้สำหรับการขยายตัวทางการค้าและการชำระเงินของโลก อย่างไรก็ตามโครงการนี้มิได้ช่วยปรับปรุงขอบเขตของการทำงานของระบบการปรับดุลการชำระเงินให้ดีขึ้น

ขณะนี้กองทุนการเงินระหว่างประเทศสร้าง SDR มาแจกจ่ายให้ประเทศสมาชิกแล้วเป็นจำนวน ๘.๕ พันล้านหน่วย หรือ ๑๐.๕ พันล้านดอลลาร์ สรอ. (เมื่อเทียบกับเงินสำรองของโลกทั้งหมดในขณะนี้ ๑๓๒.๖ พันล้านดอลลาร์ สรอ.)

และขณะนี้ประเทศไทยถือ SDR อยู่มีมูลค่าเท่ากับ ๓๔ ล้านดอลลาร์ สรอ.

การปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ

ที่เกิดจากภาวะเศรษฐกิจ และโคโรนาจะยังไม่สงบลงนั้น การปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศเป็นปัญหาที่สำคัญ และรีบด่วนเพราะพัฒนาการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบการเงินของโลกนั้นมีผลกระทบกระเทือนต่อการค้าและการเงินของโลก รวมทั้งการพัฒนาประเทศ จุดมุ่งหมายของการปฏิรูปภายในช่วงแวดวงปัจจุบันและเท่าที่จะพอคาดคะเนในอนาคตก็เพื่อที่จะหาระบบการเงินที่มีกลไกสำหรับควบคุมให้มีการขยายตัวของเงินสำรองของโลกอย่างเพียงพอกับการค้าและการชำระเงินระหว่างประเทศประการหนึ่ง และเพื่อหาระบบการปรับดุลการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นอีกประการหนึ่ง จากเป้าหมายทั้งสองประการนี้ จะเห็นว่ามีเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันที่ควรพิจารณาอีกมาก

การพิจารณาเรื่องการปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศได้เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๑๕ เมื่อกองทุนการเงินมีมติตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่งเรียกว่าคณะกรรมการสถานภาพการค้าหรือ Committee of Twenty เพราะประกอบด้วยกรรมการ ๒๐ คน ให้พิจารณาเรื่องการปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ และเสนอแนะวิธีแก้ไขโดยเร็วที่สุด ในคณะกรรมการดังกล่าวนี้ มีสมาชิกจากกลุ่มประเทศกำลังพัฒนารวมอยู่ด้วย ทำให้ประเทศกำลังพัฒนาได้มีส่วนร่วมในการพิจารณาและเจรจาตกลงในเรื่องนี้ด้วยอย่างใกล้ชิด

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การตั้งคณะกรรมการในลักษณะเช่นนี้นั้นมิได้หมายความว่าประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ จะได้เริ่มคำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศกำลังพัฒนาเป็นพิเศษ หากแต่เป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองระหว่างประเทศ กล่าวคือ ประเทศสหรัฐอเมริกาต้องการที่จะทำให้ประเทศสำคัญอื่น ๆ และประเทศกำลังพัฒนาเข้าร่วมในการเจรจาเพื่อเป็นการวางดุลกับอิทธิพลหรืออำนาจของประเทศในกลุ่ม

ตลาดรวมยุโรปอันได้แก่ประเทศอังกฤษ เยอรมันนี ฝรั่งเศส อิตาลี เบลเยียม
 ดุคแรมเบอร์ก เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก และไอซ์แลนด์ ซึ่งกำลังมีความเจริญก้าวหน้า
 และหลังทางเศรษฐกิจและการเงินมากขึ้นทุกที จนมีแนวโน้มที่จะดำเนินการต่าง ๆ
 เป็นอิสระไปจากแนวความคิดของสหรัฐอเมริกามากขึ้น จนเป็นที่หวังเกรงของสหรัฐว่า
 ว่าการดำเนินการทางด้านการเงินรวมทั้งการปฏิรูประบบการเงินจะเป็นไปในทางที่ขัด
 กับผลประโยชน์ต่าง ๆ ของตนการขัดแย้งและความลาซาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการเจรจา
 ปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการขัดแย้งกันระหว่างประเทศ
 สหรัฐอเมริกาและประเทศในกลุ่มตลาดรวมยุโรป ส่วนประเทศกำลังพัฒนามักจะเข้า
 ข้างฝ่ายที่คนเห็นว่าคุณจะไ้รับประโยชน์มากที่สุด

การปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศมีเรื่องที่ต้องพิจารณาหลายเรื่อง
 ด้วยกันซึ่งเมื่อรวมกันแล้วก็มีเรื่องต่าง ๆ ที่ต้องพิจารณาดังนี้

๑. ระบบการปรับดุลการชำระเงินและการทำงานของระบบอัตราแลกเปลี่ยน
๒. การควบคุมสภาพคล่องระหว่างประเทศ โดยปรับปรุงให้สิทธิพิเศษถอนเงิน
 มีฐานะเป็นสินทรัพย์สำรองระหว่างประเทศมากขึ้น และหาทางลดบทบาทของสินทรัพย์
 สำรองชั้นต้น (Primary Reserve Asset) ซึ่งได้แก่ ทองคำและเงินตราสำรอง
๓. จัดให้มีสภาพที่พึงแลกเปลี่ยนได้ (Convertibility) หรือให้มีการ
 แลกเปลี่ยนสินทรัพย์สำรองระหว่างประเทศเมื่อเกิดการขาดดุลหรือเกินดุลในดุลการ
 ชำระเงิน (เรียกว่า Asset Settlement)
๔. การควบคุมการเคลื่อนไหวของเงินทุนระยะสั้นระหว่างประเทศที่มีผล
 กระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพในตลาดเงินตราต่างประเทศ
๕. ระบบการแทรกแซงในตลาดเงินตราต่างประเทศ
๖. การส่งเสริมการเคลื่อนย้ายทรัพยากร ไปยังประเทศพัฒนาและความ
 สัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาปรับปรุงระบบการเงินระหว่างประเทศกับประเทศพัฒนา

/กำลัง
/กำลัง

การที่จะให้บรรลุถึงเป้าหมายต่าง ๆ นี้ มิใช่จะเกิดจากการปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศแต่เพียงประการเดียว หากแต่ยังขึ้นอยู่กับปรับปรุงรากฐานทางด้านมาตรการระหว่างประเทศ การเคลื่อนย้ายของเงินทุน การลงทุนระหว่างประเทศ การให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศและการให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถเข้าถึงตลาดเงินในประเทศพัฒนา สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ กฎเกณฑ์ทางการเงินระหว่างประเทศจะคงเป็นไปอย่างสอดคล้องกับกฎเกณฑ์ทางด้านมาตรการระหว่างประเทศด้วย มิฉะนั้นวิกฤติการณ์ทางการเงินและการค้าของโลกอาจเกิดขึ้นได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย